

Conservator Freerk Veldman verlaat na bijna 36 jaar de Menkemaborg in Uithuizen.

© NVHN/HAN DE GRAAF

De stagiaire die tot zijn pensioen bleef

Van onze verslaggever
WIM JASSIES

Uithuizen – Ruim 35 jaar geleden zou student kunstgeschiedenis Freerk J. Veldman een stage van twee, drie maanden doen op de Menkemaborg in Uithuizen. "Tja, ik ben gebleven", lacht hij nu schouderophalend. "Dat was niet de bedoeling. En hoewel ik verschillende aanbiedingen heb gehad om ergens anders aan het werk te gaan, ben ik daar niet op ingegaan. Ik had me in de Menkamaborg en later in Verhildersum vastgebeten. Wat mij voor ogen stond wilde ik afmaken."

De geïnteresseerde bezoeker van beide borgen, waarvan Veldman conservator is, mogen uitmaken of hem dat is gelukt. Zelf blikte de man, die op 1 februari met pensioen gaat, tevreden terug: "Menkema is zo goed als af, voor Verhildersum valt nog wel het een en ander te doen." Wat die laatste borg bij Leens betreft ziet hij voor zijn opvolger vooral werk op zolder en in de kelders; wat detailwerk betreft moet gekeken worden naar behang en kleurstellingen. Freerk Veldman is zeer nauwgezet.

De schrik sloeg hem die dag in 1963 om het hart om wat hij op Menkema aantrof. "Het zag er werkelijk verschrikkelijk uit", weet hij zich te herinne-

ren. "Alles was schots en scheef, duf en levenloos. Maar ik zag, dat er iets van te maken was." Het eerste dat de student deed was met een stel vrienden de boel schoonmaken. "De borg werd destijds vanuit het Groninger Museum beheerd", aldus Veldman. "Dat hield in, dat de conservatrice een maal per jaar met de trein naar Uithuizen kwam. Verder gebeurde er niets mee."

Aan die dependance van het Groninger Museum in de verre Ommelanden kwam op zekere tijd een eind. Het museum kon het bewerkelijke gebouw er qua beheer en financiën eigenlijk niet bij hebben. Via een overgangsstichting, waarbij de provincie een belangrijke rol speelde, werd de Stichting Museum Menkemaborg opgericht. "Alle borgen", aldus de conservator, "hebben een eigen autonome stichting. De Borgenstichting is een soort van service-instelling, een facilitair bureau."

Veldman stond voor ogen in de inrichting van de Menkemaborg uit te gaan van de zeventiende en achttiende eeuw, met het bestuur van de Vereniging Ommelander Museum maakte hij in 1982 later de afspraak voor de borg Verhildersum uit te gaan van een negentiende eeuwse inrichting; Verhildersum was in die tijd vooral een expositieruimte. Toen de borg met Pasen '83

voor het publiek heropend werd, was het al, zoals Veldman het zelf omschrijft, "een bewoonbaar huis met veel elementen uit de negentiende eeuw." Ook de tuinen zouden daarop worden afgestemd. Wat de werkelijk bijzonder fraaie tuin van Menkema betreft is Veldman dat gelukt, bij Verhildersum is hij afgehaakt. Het bestuur van Verhildersum had de beeldhouwer Eddy Roos opdracht gegeven voor het vervaardigen van een grote serie beelden, die in de tuin geplaatst zouden worden. "Ik heb het niet over de kwaliteit van de beelden", aldus de conservator, "maar voor een negentiende eeuwse tuin is zo iets natuurlijk een grote misser."

Het is eigenlijk de enige teleurstelling, die hij zich weet te herinneren. Hij is vooral het Groninger Museum erkentelijk voor al zijn medewerking. Want nog altijd is de hele inventaris van Menkema eigendom van het Groninger Museum. Hij vindt het dan ook verstandig, dat een medewerker ervan, drs. Ida Stamhuis, conservatrice toegepaste kunst van dit museum, zijn opvolger wordt. "De relatie tussen Menkema en Groninger Museum is altijd heel goed geweest", aldus Veldman, "en dat moet zo blijven."

Op een enkel stuk na, is de collectie van Verhildersum

eigen bezit. Veldman is er zeer trots op, dat hij van oude families die op deze borg gewoond hebben, nogal wat voorwerpen, zoals familieportretten, heeft gekregen. Zonder het met zoveel woorden te zeggen, ervaart hij dit als een erkenning van zijn werk. "Ze zagen dat het huis zijn oorspronkelijke functie weer terugkreeg."

Is het nu de normaalste zaak van de wereld, maar Veldman heeft in het begin heel wat kritiek over zich heengekregen. Bij de inrichting van beide borgen ging hij namelijk uit van bewoonbaarheid en leefbaarheid. Dat betekende dat allerlei voorwerpen niet in vitrines werden uitgesteld, maar een plaatsje in de kamers, kelders en zolders kregen, die ze eeuwen geleden ook hadden. "Beide borgen zien eruit alsof de familie zo thuis kan komen", was zijn uitgangspunt. Dat hij dat wat de Menkemaborg tot in de perfectie heeft uitgevoerd, heeft tot een zeer belangrijke waardering geleid: in de pretentieuze Guide Michelin kreeg de Uithuizer borg twee sterren - als enige kasteel/borg/paleis in Nederland. In die gids staat wat Nederland betreft slechts één ander palies, 't Loo. Freerk Veldman zakt terug in zijn stoel, spreidt zijn armen: "Ik laat alles zo goed mogelijk achter."

NVHN 7-12-98